

Deze folder is met zorg samengesteld en bevat korte informatie over stoppen met eten en drinken in de laatste levensfase.

Uitgebreidere informatie is te vinden op bijvoorbeeld:

<https://www.nvve.nl/informatie/sterven-eigen-regie/bewust-stoppen-met-eten-en-drinken>

<https://overpalliatievezorg.nl/keuzes/bewust-stoppen-met-eten-en-drinken>

<https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/bewust-afzien-van-eten-en-drinken>

Voor vragen of advies kunt u altijd terecht bij de vrijwilligers, de coördinatoren en de medewerkers van de thuiszorg. Zij zullen u - allen vanuit hun vakgebied - zo goed mogelijk adviseren. Dat betekent soms ook dat een antwoord of oplossing niet per direct beschikbaar is. We vragen daarvoor uw begrip. We streven er altijd naar u zo snel mogelijk verder te helpen.



HOSPICE DE SAMARITAAN  
**BOMMELERWAARD**

Beersteeg 29  
5301 HR Zaltbommel  
Tel. 0418 - 304070

[www.hospicebommelerwaard.nl](http://www.hospicebommelerwaard.nl)

## *Stoppen met eten en drinken*



HOSPICE DE SAMARITAAN  
**BOMMELERWAARD**



## **Bewust stoppen met eten en drinken om het levenseinde te bespoedigen**

Het bewust niet meer eten en drinken om het levenseinde te versnellen, kan een keuze zijn die bij u past. Het is een bewuste keuze, om zo de regie over uw levenseinde in eigen hand te houden. De uitvoering hiervan vergt wel doorzettingsvermogen.

## **Wat kunt u verwachten als u bewust stopt met eten en drinken?**

Meestal heeft u - na enkele dagen - geen dorst meer. Het is wel belangrijk om uw mond goed te verzorgen, zoals uw mond vochtig houden en de lippen invetten. U wordt vermoeider en zwakker en u gaat steeds meer tijd in bed doorbrengen. Geleidelijk aan wordt u steeds slaperiger en verliest u uiteindelijk uw bewustzijn.

## **Wat gebeurt er als u bewust stopt met eten en drinken?**

Meestal kunt u snel of zelfs direct stoppen met eten. Als u niet eet, verdwijnt uw hongergevoel na enkele dagen. Voor het stoppen met drinken bestaat geen algemeen advies. Sommige mensen willen van de ene op de andere dag direct stoppen met drinken. Anderen geven er de voorkeur aan dit geleidelijk af te bouwen. De periode daarna verloopt per persoon verschillend en duurt vaak niet langer dan twee tot drie weken. Omdat u steeds in bed ligt, kunt u soms pijnklachten krijgen. Hiervoor krijgt u wisselgigging en - in overleg met uw arts - medicijnen tegen de pijn. Ook kan een delier optreden, waardoor u verward kunt raken.

Het is belangrijk dat uw naasten, de arts en de thuiszorg op de hoogte zijn van uw wensen, mocht u door uw verwardheid toch om eten of drinken vragen.

De laatste fase verschilt weinig van de stervensfase van patiënten die overlijden door een ernstige ziekte. Meer informatie hierover leest u in de folder 'Stervensfasen'.

## **Hoelang duurt het proces?**

Hoe lang het duurt voordat u zult overlijden hangt af van uw lichamelijke toestand en van de hoeveelheid vocht die u mogelijk nog drinkt. U heeft zelf ook enige invloed op de tijdsduur. Als u besluit om toch iets te drinken (meer dan een half kopje per dag), kunt u hiermee het proces vertragen waardoor de periode tot overlijden langer kan duren.

## **Wat doe ik met mijn medicijnen?**

In overleg met uw arts stopt u met het innemen van uw medicijnen. U blijft wel de medicijnen gebruiken, die bedoeld zijn om uw klachten te verlichten. Uw arts kan hiervoor ook nog (nieuwe) medicijnen voorschrijven.

## **Wie beslist er over het stoppen met eten en drinken?**

U bent de enige die dit besluit kunt nemen. Als uw besluit genomen is, mag u hier altijd op terug komen. Dit gebeurt in de praktijk bij een op de zes mensen. Als u op uw besluit wilt terugkomen, respecteren wij dit altijd, als u hier goed over heeft nagedacht en u dit niet aangeeft uit verwardheid.

Uw wensen dienen bekend te zijn en te zijn besproken met uw naasten, de arts en de thuiszorg, zodat zij deze kunnen respecteren als u zelf niet meer in staat bent om deze te verwoorden.

U kunt uw wensen op papier zetten in een wilsverklaring. Als u aangeeft geen hulp te willen in de vorm van het toedienen van vocht of voeding, dan mag de thuiszorg of vrijwilliger dit ook niet geven. Ook niet als anderen, bijvoorbeeld uw naasten, hierom vragen.

## **Is stoppen met eten en drinken zelfdoding of euthanasie?**

Bewust afzien van eten en drinken geeft een natuurlijke dood. Het is dus geen vorm van zelfdoding of euthanasie.

## **Wat betekent het bewust stoppen met eten en drinken voor uw naasten?**

Uw naasten kunnen moeite hebben met uw besluit om te stoppen met eten en drinken. Het luidt immers de allerlaatste periode van uw leven in. Dit kan voor u en uw familie een tijd zijn om met elkaar afscheid te nemen. Vaak gebruiken mensen deze tijd om elkaar verhalen te vertellen, waarbij er gehuild maar ook gelachen wordt. Daarnaast kan nagedacht worden over praktische zaken die geregeld moeten worden, als u dat wenst.